

2021-11-17

Riktlinjer för disputation vid Högskolan i Borås

1. Fastställande av disputationsdatum

Disputationsdatum fastställs av nämnd eller av nämnd delegerat forskarutbildningsutskott efter förslag från handledare och doktorand. Fastställande ska i normalfallet göras senast 50 arbetsdagar före planerad disputation. Nämnd eller delegerat forskarutbildningsutskott ska då ha fått bekräftelse på att tilltänkt opponent och tilltänkta betygsnämndsledamöter är tillgängliga det tänkta datumet.

2. Perioder för disputation¹

- a) Disputationen får äga rum under följande perioder:
20 augusti – 22 december samt 10 januari – torsdagen före midsommar.
- b) Spikningstiden är 3 veckor. Perioderna 16 juni – 15 augusti samt 23 december – 6 januari får *inte* räknas in i den så kallade spikningstiden. Exempelvis om disputationen äger rum den 24 augusti behöver man således spika senast den 5 juni för att leva upp till 3-veckorsregeln.
- c) Disputation får inte ske på allmänna högtidsdagar eller dagar som kan anses förenade med ledighet (exempelvis 1 maj).

3. Betygsnämndens sammansättning

- a) En betygsnämnd ska bestå av tre eller fem ledamöter samt en ersättare som vid förhinder träder in i ordinarie ledamots ställe.
- b) Betygsnämndens ledamöter skall vara motsvarande docentkompetenta. Om särskilda skäl uppstår kan dock ledamot som endast är disputerad utses.
- c) Majoriteten av de ordinarie ledamöterna i betygsnämnden, skall hämtas utanför Högskolan i Borås.

¹ Perioden gäller även för licentiatseminarium

- d)Handledare får inte ingå i betygsnämnden.
- e) Jämställdhetsaspekten ska beaktas då ledamöter för betygsnämnden utses.

4. Utnämning av opponent och betygsnämnd

Opponent och betygsnämnd utses särskilt för varje disputation. Beslut ska fattas av nämnd eller av nämnd delegerat forskarutbildningsutskott senast 50 arbetsdagar före tänkt disputationsdatum. Opponent och betygsnämnd tillsänds bekräftelse på att beslut fattats.

5. Tryckning av avhandling

- a) En rekommendation är att avhandlingen ska tryckas i så god tid att 3 exemplar kan lämnas in till högskolans bibliotek senast 5 arbetsdagar före den tänkta spikningen. Ansvarig person att tillse att ett tryckt exemplar finns tillgänglig vid spikning är dock doktoranden själv.
- b) Före tryckning ska ISBN-nummer och permanent URL erhållas från biblioteket så att uppgifterna kan tryckas i avhandlingen. I samband med tryckning ombesörjer tryckeriet att pliktexemplaren sänds iväg till de nationella biblioteken.
- c) Doktoranden ska även förbereda den digitala publiceringen i så god tid att högskolans bibliotek kan granska e-publiceringen senast 5 arbetsdagar före utsatt spikdatum.

6. Spikning och annonsering av disputation

Spikning ska göras senast 15 arbetsdagar före disputation. Då anslås ett exemplar av avhandlingen på en därför avsedd plats i biblioteket samtidigt som avhandlingen offentliggörs elektroniskt på högskolans system för digital publicering (DIVA).

Disputationen annonseras med doktorandens namn, avhandlingens titel, disputationstidpunkt, lokal och en sammanfattning av avhandlingen på högskolans hemsida (med länk till den fullständiga avhandlingen i DIVA). Ansvarig för detta är forskningshandläggare.

7. Disputationsakten

Disputationen ska ledas av en ordförande som utses av nämnd eller av nämnd delegerat forskarutbildningsutskott. Det är respektive nämnd/utskott som har att besluta om vilka formella krav man önskar ställa på den person som utses till ordförande för disputationsaktens genomförande.

Åhörarna vid disputationen har rätt att ställa frågor² till respondenten i den ordning ordföranden bestämmer.

8. Disputationsaktens genomförande i hybridform

Disputationsakten kan till vissa delar genomföras i digital form, där opponent och betygsnämndsledamöter kan delta via länk. Huvudprincipen ska dock vara att disputationen ska genomföras med doktorand, opponent, betygsledamöter och disputationsaktens ordförande fysiskt på plats i högskolans lokaler. Om särskilda skäl finns för digital medverkan av opponent och/eller betygsnämndsledamöter ska detta motiveras och framgå inför beslut om anmälan för disputation av ansvarigt forskarutbildningsutskott, alternativt KFU. Innan beslut fattas av forskarutbildningsutskott/KFU ska samråd ha skett med handledare och doktorand om att digital medverkan av opponent och/eller betygsnämndsledamot anses passande och skäligt. Doktorandens åsikt i frågan ska väga tungt. Doktorand och disputationsaktens ordförande förväntas dock alltid befinna sig fysiskt på plats under disputationen.

Livesändning av disputationen är möjligt så att åskådare kan ta del av disputationen via länk (webinar eller dylikt). För att dock vara garanterad att aktivt kunna ta del av disputationen måste åskådaren infinna sig fysiskt i disputationslokalen. Detta innebär att digitala åskådare ej är garanterade möjligheten att ställa frågor under disputationsakten. Denna information kommuniceras ut i samband med att disputationen anslås.

9. Tekniska förutsättningar vid digitalt deltagande

Studierektor för forskarutbildningen är ansvarig för att teknik testas i god tid så att ljud och bild är av god kvalitet inför och under disputation med digital medverkan. Till stöd i den tekniska hanteringen finns medarbetare vid avdelning Campus och hållbarhet. Med god kvalitet för ljud och bild avses en kvalitet där samtliga aktörer³ kan följa examinationen. Om så inte är fallet, ska disputationen avbrytas för felsökning och återupptas när alla aktörer återigen är uppkopplade. Uppkopplingen från lokalen måste vara stabil och frågor ska kunna ställas och uppfattas av samtliga betygsnämndsledamöter och opponent. En länk för distansdeltagare och kontaktperson för frågor om distansdeltagande tillkännages för allmänheten som komplement till fysisk lokal vid disputation i de fall som disputationen avses livesändas.

² Undantag från denna rättighet kan göras vid digitalt deltagande av åhörare, se rubrik 8.

³ Med aktör avses digitalt medverkande opponent och betygsnämndsledamöter.

10. Betyg

- a) Doktorsavhandlingen ska bedömas med något av betygen underkänd eller godkänd. Vid betygssättningen ska hänsyn tas både till innehållet i avhandlingen och till försvaret av avhandlingen.
- b) Betyget för doktorsavhandlingen ska bestämmas av en betygsnämnd. Se punkt 3 för betygsnämndens sammansättning.

11. Betygsnämndens sammanträde och beslut

- a) Betygsnämnden utser ordförande inom sig.
- b) Till betygsnämndens förfogande för att besvara frågor ska för avhandlingsarbetet relevanta personer, exempelvis huvudhandledare, examiner och opponenter, finnas tillgängliga. Dessa personer äger dock inte rätt att delta i betygsnämndens beslut.
- c) Betygsnämnden är beslutfärdig när samtliga ledamöter är närvarande. Som nämndens beslut gäller majoritetsbeslut.
- d) Enbart i de fall som avhandlingen underkänns, får skälen för nämndens beslut redovisas i protokoll eller annan handling. Detsamma gäller i fråga om de skäl som en enskild ledamot kan ha anfört i skiljaktig mening eller i annan ordning.

12. Protokoll och utfärdande av examen

Protokoll från betygsnämndens sammanträde tillställs snarast högskolans examenshandläggare. Disputerad måste själv ansöka om examen och lämna in underlag som tillstyrker att samtliga kurser som ingår i utbildningen är klara.

Examenshandläggare kontrollerar att alla villkor för doktorsexamen är uppfyllda innan examensbevis, som skrivs under av rektor, utfärdas.

13. Jävsituation

Betygsnämndens beslut är att jämställa med myndighetsutövning vilket formellt innebär att betygsnämnden är underställd samma regelverk som t.ex. examiner. Detta innebär bland annat att ledamot i betygsnämnd kan ställas till ansvar om man "upsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften". Ledamot omfattas också

av Förvaltningslagens regler om jäv. Av de fem jävssituationer som anges är det i första hand följande två som är relevanta för betygsnämndsledamot:

- a) Sakägar-, intresse- och släktskapsjäv: Uppstår om beslutet angår personen själv, dennes make, förälder, barn, syskon eller någon annan närstående; samt om ärendets utgång kan medföra synnerlig nytta eller skada för personen själv eller någon närstående till denne.
- b) Grannlagenhets- eller delikatessjäv: Uppstår om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för ledamots opartiskhet i ärendet. Att exakt definiera när delikatessjäv föreligger är nästan omöjligt; det svenska forskarsamhället är relativt begränsat och drar man jävsproblematiken till sin spets blir det nästan omöjligt att sätta samman en helt opartisk betygsnämnd.

Fall då jäv får anses föreligga är till exempel

- Då ledamot samförfattat artikel med den forskarstuderande (även om artikeln inte ingår i avhandlingen).
- Då ledamot någon gång aktivt deltagit i handledningen av den forskarstuderande.
- Då ledamoten står i beroendeställning eller tacksamhetsskuld till handledaren eller den forskarstuderande, t.ex. finansieras till del av handledaren eller har ett nära samarbete med handledaren. Det kan t.ex. diskuteras om det är lämpligt att en ledamot samförfattat artiklar med handledaren under senare år.